

легче організувати, він не потребує отримання віз і пов'язаний з меншими ризиками, оскільки не залежить від відкриття кордонів між країнами і, на фоні зниження доходів певної частини населення, швидше за все, буде більш доступним жителям республіки в фінансовому плані.

Азербайджанські потенційні туристи проявляють сдержаний оптимізм в оцінці перспектив відправитися за кордон в період відпустки. 28,3% опитаних очікують відкриття кордонів, і планують присвятити його відпочинку та екскурсіям. З них (23,5%) збираються відпочити за межами республіки в спеціалізованих закладах, а 4,8% присвятити відпочинку екскурсіям.

Розвиток внутрішнього та в'їзного туризму в поточних умовах потребує продовження дій кризової програми, адресованих постраждалим галузям (зниження податкового навантаження, відстрочки, кредитні канікули), не менше ніж до 2021 р., державної підтримки малих туристичних проєктів (для малого та середнього підприємництва, імпульс-інвестицій та соціального проєктування), субсидування туристичних програм розвитку.

Істочники використаної літератури

1. Левашенко А.Д., Анес С.М. Методи підтримки сектору туризму в умовах кризи, викликаного COVID-19. URL: https://www.ranepa.ru/documents/monitoring/2020_10-112_April.pdf.
2. Kortunov V.V., Chudinov V.A., Sokolova E.Y. Tourism as a Way of Expanding Human Existence // World Applied Sciences Journal. — 30 (1). — 2014. — P. 124-127.
3. Recovery Scenarios 2020 & Economic Impact from COVID-19 Infographics. URL: <https://wtcc.org/Research/Economic-Impact/Recovery-Scenarios-2020-Economic-Impact-from-COVID-19>.

Грабевник С. М.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

МІСЦЕ ТУРИЗМУ В ЗАГАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ ГОСПОДАРСТВА ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Тернопільська область належить до Подільського економічного району. До найважливіших галузей економіки області належать промисловість та сільське господарство, перспективна для розвитку — туристична галузь (табл. 1).

Таблиця 1

Найважливіші галузі господарства Тернопільської області станом на кінець 2019 р.*

Назва галузі	Обсяг від загального виробництва, %
Харчова промисловість	60
Промисловість будівельних матеріалів	9,1
Машинобудівна та металообробна промисловість	8,1
Легка промисловість	3,9
Деревообробна промисловість	1,5
Туризм	1,43

*Розроблено автором на основі джерел [1, с. 3].

Як видно з таблиці 1 область спеціалізується на промисловому комплексі, а туризм в регіоні ще знаходиться на стадії розвитку. За даними Державного агентства розвитку туризму України, минулого 2019 року, Тернопільщина отримала цілих 470 тис. грн. туристичного збору. Всі попередні роки даний показник не перевищував 50-70 тис. грн. Враховуючи, що область відвідало понад 500 тис. туристів, то кожен із них витрачав по 1000 грн. Тобто, приблизно 500 млн. грн. прибули в область як зовнішня інвестиція. З даної суми 10% склали податки. Отже, 50 млн. грн. — такий річний внесок туризму в економіку області. Міжнародна практика показує, що туристична галузь може приносити від 5 до 10% ВВП. Якщо говорити лише про місто Тернопіль, то його бюджет складає 2,5 млрд. грн. (дані Тернопільської міської ради) і 5% від даної суми — приблизно 125 млн. грн. може давати туризм місту. Якщо порівнювати даний коефіцієнт із загальноукраїнським, то за даними 2019 року надходження

до бюджету від туризму склали 4,2 млрд. грн. Враховуючи, що доходи від туризму в регіоні складають 50 млн. грн., частка області в країні складає 1,19% від загальних надходжень [3].

Вплив туризму на економічний розвиток регіону виявляється у наступному:

- збільшення місцевих доходів (завдяки туристичній галузі регіон отримує понад 50 млн. грн. доходу щорічно);
- створення нових робочих місць (в туристичній сфері області працює понад 30 тис. осіб);
- розвиток суміжних із туризмом галузей економіки (харчова промисловість, транспортна мережа);
- розвиток соціальної та виробничої інфраструктури у туристичних центрах;
- активізація діяльності народних промислів і розвиток культури (щороку у регіоні проводиться понад 30 фестивалів та майстер-класів);
- розвиток районів області, що є відсталими;
- залучення інвестицій в економіку регіону.

Туристична галузь, на сьогодні, являється пріоритетною в Тернопільській області. В регіоні функціонують два з десяти наявних в Україні Державних історико-архітектурних заповідники («Кременецько-Почаївський», «Бережанський»). В області розташований один із чотирьох національний історико-архітектурний заповідник («Замки Тернопільщини»). Таким не може похвалитися жодна із областей України.

Туризм в регіоні відіграє важливу роль у збереженні унікальних природних об'єктів. Статистичні дані Тернопільщини свідчать про збільшення кількості заповідників та природних національних парків за період 2016-2019 роки з одного до трьох, а також про збільшення їхньої площі відповідно (табл. 2).

Таблиця 2

Заповідники та національні природні парки Тернопільської області*

Роки	1995	2000	2005	2010	2016	2017	2018	2019
Кількість національних природних парків	1	1	1	1	1	3	3	3
Їхня площа, га	10454	10521	10521	10521	10521	17472	17472	27297

*Розроблено автором на основі джерел [4, с. 4].

В Тернопільській області, незважаючи на те, що вона є однією із найменших в країні, збереглося більше третини усіх замків, палаців, більше сотні дерев'яних церков різних історичних епох, кілька десятків кам'яних храмів, костелів, а також зосереджена 5 частина усіх природних пам'яток, що є в Україні.

В області існує понад 100 об'єктів спелеологічного туризму. Серед них: печера «Млинки», «Озерна», «Угринь», «Оптимістична», яка є найбільшою печерою світу та має довжину 214 км. Також, для масового туризму придатна печера «Кришталева» (підземна перлина Поділля з електрифікованим маршрутом довжиною 2800 м.) [12, с. 25].

Найбільшою популярністю в області користуються такі міста: Бучач, Бережани, Збарж, Кременець, Тербовля та ін.

Велика кількість каньйонів, гірські пасма, водоспади, унікальні геологічні стінки, заповідна флора області, наявність усіх видів мінеральних вод, а також сприятливий клімат є основою для приваблювання інвесторів, що будуть вкладати кошти в розвиток туристичної галузі регіону.

Зважаючи на такий стрімкий розвиток туристичної галузі та доцільність капіталовкладень в розвиток даної сфери, обласна державна адміністрація підготувала перелік земельних ділянок, які вона пропонує передати інвесторам для будівництва нових туристичних комплексів європейського зразку [1, с. 42].

Беручи до уваги діючий та перспективний поділ, на основі соціально-економічного районування, історико-культурної спадщини, наявних природного туристично-рекреаційного потенціалу і туристичної інфраструктури, в області розвиваються 7 туристичних дестинацій,

серед яких виокремлюють: Північну, Північно-Східну, Центральну, Західну, Південно-Західну, Південно-Східну та Південну районну туристичні дестинації. Кожна з місцевих дестинацій знаходиться на різних стадіях розвитку. Вони розробляють власні стратегічні плани і програми розвитку, створюють локальні туристичні продукти та здійснюють пошук інвесторів для реалізації проектів у сфері туризму.

Проводиться формування унікальних туристичних пропозицій у сфері лікувально-оздоровчого, релігійного (сакрального), пригодницького (екстремального, водного та спелеотуризму), сільського (зеленого) та екологічного туризму. Створення комплексних туристичних продуктів відбувається на основі об'єднаних брендів, зокрема: «Замки Тернопілля», «Дністровський каньйон», «Урочище Червоногород», «Кременецькі гори», «Печери Тернопільщини».

Висновки. Туризм відіграє важливе значення для регіону, проте ще не є значним сектором економіки. Зважаючи на тенденцію розвитку туристичної галузі, можна прогнозувати її стрімке піднесення в найближчі роки. Вже сьогодні галузь приваблює інвесторів з різних куточків України та Європи, є засобом збереження природних та архітектурних пам'яток, створює нові робочі місця та допомагає розвиватися районам, що ще є відсталими. Місцева влада має бути зацікавлена у капіталовкладенні в галузь. Аналіз діяльності обласної державної адміністрації підтверджує факт доцільності таких дій.

Список використаних джерел

1. Заставецька О. В. Розвиток туризму в депресивному регіоні: [Тернопільська область]. Краєзнавство. Географія. Туризм. Шкільний світ. 2019. № 32. С. 11-12.
2. Заставецька О. В., Дударчук К. Д. Ресурсно-туристичне районування Тернопільської області на основі атрактивності історико-культурного потенціалу. Рекреаційна географія і туризм. Наукові записки. Тернопіль. 2013. С. 156-161.
3. Офіційний сайт Головного управління статистики у Тернопільській області. URL: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/statinfoT.html> (дата звернення: 05.03.2021).
4. Федішин І. Ю. Особливості розвитку туристичної галузі в Україні (на прикладі Тернопільської області). Соціально-економічні проблеми і держава. 2019. Вип. 1 (16). С. 81–90. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/20904/1/17_fibpto.pdf (дата звернення: 15.03.2021).

Науковий керівник: д.е.н., професор Яценко В. М.

Трохименко А.Ф.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

РОЗВИТОК ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В М. ЗАПОРІЖЖЯ

На сьогодні діловий туризм розвивається стрімкими темпами. З'являється все більше і більше нових підприємств та компаній, що розміщують свої офіси в різних куточках країни. Таким чином виникає потреба туристів у здійсненні подорожей з діловою метою.

Запорізька область є одним із промислових центрів України, адже налічує близько 280 підприємств промислової галузі. Сюди вирушає багато туристів з метою підписати договори про співпрацю, організувати конференції, зібрання, вирішити різноманітні робочі питання. Такі туристи потребують особливих, саме на них орієнтованих, спеціальних умов для задоволення їхніх потреб. Розглянемо певні вимоги, що ставляться до готелів для ділових туристів:

1. розташування готелю в діловому центрі міста;
2. переважання одномісних номерів в номерному фонді;
3. розширена робоча зона (наявність письмового столу, робочого крісла, настільного освітлення, письмового приладдя тощо);
4. підвищена звукоізоляція номерів від зовнішнього середовища;
5. наявність приміщень для проведення нарад, переговорів, семінарів тощо.[1]